

821.135.1

scriitori
români
contemporani

MIRCEA
PRICĂJAN
MURMUR

ROMAN

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Georgeta-Anca Ionescu
DTP: Iuliana Constantinescu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

© HUMANITAS, 2023

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Pricăjan, Mircea
Murmur / Mircea Pricăjan. –
București: Humanitas, 2023
ISBN 978-973-50-7849-2
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

S e făcea că:

Eram la marginea pădurii, dimineața foarte devreme. Răsăritul încă aștepta. Simțeam soarele cum își întinde brațele dincolo de orizont, în spate. În față, întunecimea copacilor. O întindere necunoscută și ispititoare. Foșnetul coroarelor, mult deasupra mea, și liniștea neclintirii de la sol.

Am făcut un pas înainte și am văzut pânzele de păianjen. Acopereau totul. Puieții de brad erau îmbrăcați în mantii catifelate. Ierburile mai înalte, tufișurile de tot felul erau acoperite și ele. Mici hamace albe se întindeau cât vedeai cu ochii, o unduire ca de valuri pe o mare liniștită. Pe un râu adânc. Cumva, eram convins că, dacă aș fi încercat, aș fi putut să umblu ușor pe covorul acela dantelat. Nu m-aș fi confundat, nu ar fi cedat sub greutatea mea. M-aș fi putut plimba pe deasupra lumii mărunte pe care pelicula aceea o ocrotea. Miliarde de insecte, printre care și păianjenii care țesuseră bolta, s-ar fi uitat în sus și mi-ar fi văzut tălpile uriașe. S-ar fi speriat și ar fi fugit ca din calea urgiei – sau poate m-ar fi luat drept un zeu și-ar fi început să-mi înalțe rugi fierbinți de îndurare. Nu-mi păsa de ele, lumea lor nici nu-mi era cunoscută. Eu voiam doar să patinez pe deasupra ei, să colind în voie pădurea aceea impresionantă în fața căreia nu știu cum ajunseseam. Simțeam nevoia să explorez, altcumva nu-mi închipuiam că-mi puteam folosi mai bine timpul.

Când am făcut al doilea pas, piciorul mi-a intrat printr-o pânză și mi-a fost înghițit de pământ.

De obicei nu țin minte visele. Câteva clipe după ce mă trezesc mai păstrez un sentiment, fericire sau angoasă, după care aburul se ridică și uit totul. „Tu habar n-ai de jumătate din viața ta“, îmi spune Fanny. Și are dreptate. Dar eu n-am socotit niciodată că asta ar fi o mare pierdere.

În copilărie altfel au stat lucrurile. Poate că mi-am visat atunci toate visele importante. Sau poate e doar o amăgire, poate e doar dorința echilibrului, a simetriei aceea care-mi spune că într-adevăr așa a fost. M-am gândit mult la asta în ultimii ani. Am început să mă gândesc cu spaimă din clipa în care mi-am dat seama că nu mai sunt așa sigur de ceea ce înainte era indiscutabil.

Pânzele de păianjen pot fi exact această metaforă. Însă mi se pare deopotrivă ironic și trist că tocmai expresia uitării m-am găsit acum s-o țin minte dintr-un vis, poate primul pe care mi-l amintesc din copilărie încoace. Poate primul din toată viața mea.

Pașii următori au fost tot mai ușori, străpungeam pânzele fără milă și înaintam prin pădure cu hainele pline de insecte și de frunze, călăuzit de o voce pe care n-o mai auzisem de mulți ani.

Sunt soldat de carieră, carieră, carieră... Ş-am o faină mitralieră, mitralieră, mitralieră... încolonarea! Ziceţi după mine!

Cei doi copii, băiatul şi fata, s-au executat cu voioşie. Bunicu' a deschis coloana, apoi a venit fata şi la urmă s-a aşezat băieţelul. Cărarea era oricum mai îngustă aici, n-ar fi putut înainta decât în şir indian. Când Bunicu' a reluat marşul, de vocea lui s-au agăţat ca două scame glasurile copiilor. Deodată, lumina dimineţii a pătruns şi în pădurea bătrână de stejari.

Plecaseră cu noaptea în cap. Trezirea la ora patru, pentru ca ora cinci să îi găsească deja sus pe deal, de unde până la pădure mai aveau de mers o oră printre lanurile de grâu. Matei abia s-a sculat, lui oricum nu-i surăsese foarte tare ideea. Crina era de vină. Ea a început ieri să chiţăie „vreau şi eu, vreau şi eu“, atunci când Bunicu' le-a zis că mâine urma să plece după beţe de alun la pădure. „Poate găsesc şi nişte ciuperci“, a zis Moşulică pentru ca Babo să nu protesteze: bunica era mare iubitoare de bureţi prăjiţi în ulei, cu mujdei. A mai zis că fata l-ar putea ajuta să care ciupercile, sigur că da. „Matei, tu n-ai vrea să vii?“ Băiatul a zis la început da, cu jumătate de gură, dar apoi, când a aflat că trezirea va fi așa devreme, a încercat să dea înapoi. N-a mai fost chip, pregătirile îl includeau deja, plus că Bunicu' îi promisese că va căuta o jordea de alun numai bună pentru a-i face o arbaletă

de nota zece. „Când trecem pe lângă baltă, putem culege și câteva trestii, ca să-ți fac și săgeți.“ De cât timp se tot ruga de el să-i facă o arbaletă? După ce s-a spălat pe ochi, parcă i-a mai fugit somnul. Și-a luat ranița mică în spinare și a ieșit pe poartă în urma Bunicului și a surorii lui mai mari. Strada era goală și complet întunecată. Numai pașii lor spărgeau liniștea.

Bunicu' avea un baltag special, cu coadă lungă și capăt argintiu, pe o parte cu un clonț, pe cealaltă cu o lamă de topor. Spunea că și l-a făcut singur la turnătorie. Despre perioada cât a lucrat acolo vorbea foarte rar. Singura dovadă era baltagul, deși Matei văzuse și alte obiecte: o nicovală mică, un calapod de cizmar, dălți. Mai mult le povestea despre armată. Avea o grămadă de pățanii amuzante, încât nepoții ajunseseră să vadă anii aceia din preajma Războiului al Doilea Mondial ca pe o perioadă idilică. Lipsurile păleau în fața năzdrăvăniilor pe care le făceau Bunicu' și camarazii lui. Mai bune decât istorisirile astea nu erau decât snoavele și poveștile lui Ispirescu pe care li le citea adesea înainte de culcare.

Bunicu' fusese comandant de companie la Jandarmi. Încă mai știa bine toate cântecele de cătănie cu care își înviora soldații.

— Mai mergem până la poiană și acolo ne oprim să mâncăm, și-a anunțat el nepoții.

Le auzise ghiorțăitul mațelor încă de când treceau lanurile. Ce să facă, dacă nu voiseră să îmbrace o coajă de pâine acasă, înainte de plecare! Acum să aștepte. Avea el locul lui în poieniță, acolo poposea de fiecare dată când venea la pădure. Sub un stejar uriaș, poate cel mai bătrân dintre toți, la umbră. Îi plăcea să creadă că la rădăcina arborelui aceleia își odihniseră ciolanele și străbunii lor, războinici neînfricați sculați din tihna vieții patriarhale pentru a-și apăra glia de cotropitori. Ședea acolo și molfăia pită între gingiile știrbe, asculta cucul și vedea în jurul său oșteni obosiți, răniți, dar îndârjiți, hotărâți să nu cedeze înaintea dușmanului. Cunoștea îndârjirea aceea, o simțea curgându-i prin vene. Când fusese și el tânăr cătană, dușmanii erau cei de

clasă și îi urmărea zile lungi și nopți adânci prin munți, la Câmpulung Muscel, îi prindea și îi aducea la București ca să fie judecați și pedepsiți. Totul pentru țară. O misiune sfântă. Sub stejarul din poieniță se vor opri și azi, el și nepoții lui, acolo vor mânca și își vor trage sufletul și poate le va spune încă una dintre poveștile lui de vitejie. Tare bine-i pica să retrăiască pentru ei vremurile acelea.

Plouase de curând și dacă iarba de pe deal apucase să se zvânte, la umbra pădurii încă te puteai uda la picioare când te abăteai de la cărare. Matei era fascinat de picăturile mari care împodobeau ferigile, apăsându-le spre pământ. Crinei îi plăcea mirosul de pământ jilav, parfumul straniu al frunzelor în descompunere. Bunicu' zărise deja mai multe ciuburi de ciuperca – gălbioare și bureți –, dar avea de gând să le culeagă la întoarcere, ca să nu le care aiurea cu ei până la aluniș și înapoi. La marginea poieniței se aștepta să găsească fragi, erau multe tufe acolo, poate și câteva mure deja coapte; nepoților o să le prindă bine după pâinea cu untură și ardei gras pregătită de Babo.

— Să schimbăm tonul, a propus Bunicu'. Crina, începe tu: *Pi o mare-nspumată, pâr-pâr... Doi, trei, și!*

— *Pi o mare-nspumată, pâr-pâr, un vapor si legăna, pâr-pâr, Coana Chirița spariată, pi punti stătea și striga, pâr-pâr: Vai, vai, vai, și dureri, iotiti, bre, vaporu' cum pieri, și marinarii cum moari, moari și dau din chișoari!*

Vocea fetei le-a învăluit grupul și s-a îndepărtat în toate direcțiile ca un val. Copacii s-au înfiorat, au tremurat și dintre crengi și-a luat zborul un stol de păsări. Din aripile lor s-au desprins mai multe pene, care au căzut leneș peste copii și peste Bunicu'. Îngânând-o pe fată, Bunicu' s-a aplecat, a cules una de pe jos, rămânând puțin în spate, i-a prins-o băiatului la pălărie.

— Acuma ești pădurar adevărat, i-a șoptit. Cântă cu sora ta.

Matei a surâs, mândru de podoaba cea nouă, și a început să vâneze „pâr-pâr“-urile din cântec. Când venea timpul, striga cât îl țineau plămâni, spre amuzamentul Bunicului.

Crina repeta cântecul a șasea oară, poate, când a văzut ceva întins de-a curmezișul cărării. Acum ea deschidea coloana; Moșulică rămăsese în urmă, venea după ei țcănind din baltagul folosit ca toiag. Da, chiar era un șarpe! Întins complet, ca o săgeată, stătea într-o fâșie de soare și își încălzea sângele rece. Solzii lui maronii sclipeau ca paietele cu care era împodobită rochița păpușii balerină a Renatei. De fiecare dată când mergea peste drum să se joace cu nemțoaicele, Crina alegea balerina. O ridica deasupra capului și se învârtea cu ea pe călcâie. Îi plăcea felul în care lumina scântea pe rochița ei. O făcea să pară fermecată, ca și când, în orice clipă, mogâldeța de plastic s-ar fi putut mișca de la sine, i-ar fi sărit din mână și ar fi început să țopăie pe parchet, spre bucuria fetelor. Acum, fascinată de aceeași sclipire a solzilor, Crina a fost surprinsă să vadă șarpele chiar mișcându-se. Și-a înghițit brusc versul următor, a dat doar din gură ca un pește. Șarpele s-a mișcat din nou. S-a răsucit, formând un S larg, și s-a uitat drept la fată. Agita limba prin aer, aduna pe glandele ei mirosul ființelor care amenințau să-i fure soarele. În liniștea care s-a lăsat, o ureche bună ar fi auzit cucul în depărtare și sâsâitul nervos al șarpelui. Bunicu' a auzit cucul și gândul i-a zburat imediat la poienița lui, iar Crina a auzit sâsâitul. S-a oprit în clipa următoare, iar Matei, neatent, s-a lovit de ea.

— Heeei! a făcut el, iar fata s-a întors cu un deget la buze: Șșș!

— La o parte! a spus Bunicu'.

Cu mișcări mai iuți decât se credea în stare, a tras copiii în spate cu o mână și cu cealaltă a ridicat baltagul. În sfârșit văzuse amenințarea. Ca un războinic, a avântat clonțul de fier și a nimerit târătoarea fix după cap. A dat drumul imediat cozii și baltagul a rămas înfipt în pământ, țintuind corpul lung de aproape doi metri care acum se zvârcolea agonic. S-au dat toți trei un pas în spate și au asistat muți la spectacol. Sâsâitul se transformase într-un șuier gălgâit, și sângele rece al reptilei începuse să se scurgă pe lângă baltag.

Încet, în mijlocul cărării s-a lățit o baltă întunecată, în care soarele se juca vesel așa cum se jucase înainte pe solzi. După câteva minute lungi, funia de mușchi s-a lăsat moale pe pământ. Bunicu' a mai așteptat o vreme, apoi și-a recuperat arma. Șarpele s-a zdruncinat puțin, dar nu fiindcă ar mai fi avut viață în el, ci din pricina clonțului care, retrăgându-se, l-a săltat nițel.

— Crina, ești bine? a întrebat Bunicu', rupând un pumn de iarbă cu care a șters apoi baltagul de sânge.

Fata a dat din cap că da, însă era evident afectată. Nu socotise că șarpele ar fi o amenințare, nu crezuse nici o clipă că este în pericol. Felul brutal în care Bunicu' îi curmase viața o speriasse și sperietura crescuse văzând corpul acela vânos încolăcindu-se în jurul baltagului. *Așa putea să mă prindă pe mine de picior*, și-a spus și s-a cutremurat imaginându-și senzația.

— Tu, Matei? s-a întors bătrânul spre nepot.

În ochii băiatului strălucea fascinația.

— Pot să păstrez eu șarpele? a întrebat plin de speranță. Te rog, te rog mult!

— Uite cum facem, a zis Moșulică. Îl ducem acasă și îi punem pielea pe băț. O presărăm cu sare și o lăsăm la uscat. Apoi faci ce vrei cu ea, bine?

Ideea l-a încântat pe Matei. Deja se vedea ieșind pe stradă la copii cu pielea șarpelui legată ca o banderolă la frunte. O să le cadă gura de uimire și o să fie numai urechi când o să le povestesc cum a omorât Bunicu' șarpele.

Bunicu' a scos o pungă din raniță, a pus-o pe pământ deschisă și cu coada baltagului a mutat șarpele în ea.

— Vreau să văd cât e de greu, a spus Matei.

Bunicu' i-a dat să țină punga.

Era foarte greu și, chiar dacă știa că acum era mort, parcă simțea cum se mișcă înăuntru. Sigur că nu se mișca, iar lui oricum nu-i era frică. El avea să-i poarte pielea așa cum oamenii preistorici purtau blana ursului pe care îl doborâseră în luptă dreaptă.